

Stal, kribbe, doeken

door A.P. Heiner

Het Kerstgebeuren heeft te allen tijde de harten geboeid. Niet slechts naar zijn rijke betekenis in geestelijke zin, maar ook door zijn liefelijkheid en aantrekkelijkheid.

Jozef en Maria, in zo moeilijke omstandigheden; het Kindeke in zo grote armoede en ellende; en dat alles overglansd door de zachte schijn des hemels!

Toch is bij de voorstelling van hetgeen Lukas verhaalt vaak de fout begaan, om eigen gedachte en begrip over te brengen op de toenmalige verhoudingen, waardoor deze echter niet meer zuiver werden gezien. De fantasie heeft haar vrije loop genomen, ofschoon schijnbaar gebonden aan de tekst van het Evangelie.

Dan komt het beeld naar voren, zoals het ook in de kunst van vroeger en later tijd gevormd is: de geboorte in een beestestal, op een verborgen plekje, met als enige aanwezigen, behalve Jozef en de moeder, een goedig-toeziend ezeltje, een os, die vredig er bij staat.

Maar geeft de geschiedenis, zoals Lukas die beschrijft, aanleiding tot zulke voorstelling? Zouden zijn eerste lezers die ook zo gehad hebben?

Deze vraag is de laatste tijd meer op de voorgrond gekomen. Nieuwe onderzoeking heeft getracht hierop een antwoord te geven. Dit zal wel veel van het poëtische moeten wegnemen. Maar is dit verlies, bij winste van de waarheid ten aanzien der omstandigheden van Jezus' geboorte?

We lezen in Luk. 2 : 7: „En zij baarde haren eerstgeboren Zoon en wond hem in doeken en legde hem neder in de kribbe, omdat

voor henlieden geen plaats was in de herberg.”

Wat is nu die herberg? Het oorspronkelijke woord treffen we ook aan in Luk. 22 : 11 en Mark. 14 : 14, waar het vertaald is door: eetzaal. Daar houdt Jezus met zijn discipelen het laatste avondmaal. In 't algemeen genomen duidt het aan een vertrek, waar men als gast overnacht. Dergelijke „logeerkamers” waren er in Jeruzalem b.v. veel, met 't oog op de pelgrims ten tijde van het Paasfeest. In 2 Kon. 4 : 8 v. naar de Griekse vertaling van het O. T., wordt er ook melding van gemaakt, met hetzelfde woord. De vrouw in Sunem stelde haar man voor, om ten gerieve van Elisa een kleine opperkamer in te richten, met een bed, een tafel, een stoel en kandelaar. Dan kon de profeet daar telkens inwijken, zo dikwijls hij tot hen kwam.

Aan een dergelijk vertrek zouden we dan ook te denken hebben in 't geval van Jozef en Maria. In zulk een kleine gastenkamer zouden ze hun verblijf genomen hebben, gedurende de dagen, dat ze in Bethlehem vertoefden.

Daarmee vervalt dus alle gedachte, zoals die gewoonlijk gekend wordt, aan herberg of stal.

Maar de kribbe dan? Noodzaakt die niet, om toch de oude voorstelling te handhaven?

Een kribbe, als voederbak voor dieren, was toentertijd niet anders, dan een komvormige holte in de bodem. En daarin kan toch Maria haar eerstgeborene niet gelegd hebben, op de grond?

Kribbe kan echter ook zijn een soort van vaatwerk, een bak, in de vorm van een kom of schotel, die arbeiders diende, om uit te eten. Zulk een schotel was wel zo groot, dat een pasgeboren kind er in gelegd worden kon; dat hij strekken kon tot een wieg. En bij gebrek aan ruimte kon zulk een wieg gemakkelijk worden opgehangen.

De situatie wordt dan deze: Jozef en Maria hebben hun intrek genomen in een kleine opperkamer voor gasten; het kind Jezus wordt in een „kribbe“ gelegd, die van de zoldering aan enkele touwen neerhangt.

Dus geen voederbak voor dieren; nog minder de dieren zelf aanwezig bij de geboorte.

Gaat er zo niet veel verloren van de poëzie van het gebeuren? Dat is op zichzelf niet erg. Maar wordt zo niet de nederigheid der geboorte opgeheven? Allerm minst: of is dit geen armoede, dat de Heiland der wereld niet eens een echte wieg had, als andere kinderen? Dat hij geboren werd in zulk een klein kamertje, dat zelfs zijn geïmproviseerde wieg geen behoorlijke plaats kon krijgen?

„Zij wond hem in doeken.“ Dat was heel

gewoon; dat deed men bij ieder kind. Toch heeft het zijn betekenis, dat dit van Jezus wordt gemeld.

In Ezech. 16 : 4 wordt gesproken van Jeruzalem, dat als een te vondeling gelegd kind is behandeld. Dit kwam o.a. hierin uit, dat het niet „in windselen gewonden“ was. Dit was dus een teken van een onecht kind. Later zal zulke verdachtmaking tegenover Jezus worden uitgesproken. En om deze reeds bij aanvang te ontzenuwen, wordt verhaald, dat hij, als een echt kind, terstond is erkend: hij werd in doeken gewonden.

Zo heeft nieuwere onderzoeking licht doen vallen, ook op de geschiedenis van Jezus' geboorte. Moeten we niet veel missen, wat onze verbeelding toespreekt? Gaat er niet veel aantrekkelijks verloren? Inderdaad, als we slechts blijven zien op het uitwendige. Maar de eigenlijke betekenis wordt niet minder. De vernedering van Gods Zoon, in het vlees gekomen, komt schrill uit. En met behoud van deze waarheid, moeten we dankbaar zijn, als het Woord Gods duidelijker voor ons wordt en onze voorstelling verhelderd wordt.

*Geschreven voor iemand
die vergiffenis nodig had.*

Gedankt moet zijn voor veel vergeven,
Want dikwijls overtreden wij
En doen of wij nog los en vrij
Beschikken over eigen leven.

Wij voelen tijdens het zondigen niet
Wat wij verscheuren en ontstelen:
Vreugd die we elkander toebedelen,
Het hoogst geluk wordt diepst verdriet.

Wat aan een vreemde werd beloofd,
Wat ons misschien werd opgedrongen,
Heeft de twee-enigheid verwrongen,
Van alles twee ineens beroofd.

VERGEVENDE LIEFDE

Dan volgen dagen vaal van smaad,
Berouw en kommer onverwonnen,
Tot eindelijk het onbezonnen
Spel over ons als oordeel gaat.

En als zich reeds aan ons voltrekt
Het vonnis van het dodend scheiden,
Wil de verlaatne voor ons lijden
En wordt ons leven opgewekt.

Zuiver door water en door vuur,
Mogen wij weer de hemel vinden,
Want aan het hart van de beminde
Vrede genieten zonder duur.

WILLEM DE MERODE.

